

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt X. In contemplatione sive cognitione Dei negativa sistendum esse in
aliquo Dei conceptu denudato ab omni imperfectione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

Augustinus, hoc, tolle illud, id est particularitatem hanc; tolle limitationem per quam sapientia ita est bona quod est sapientia, quod non est bonus quod justitia est, pariterque justitia sic habet justitiam bonitatem, ut non habeat eam quae est sapientia. Tuncque in enigma faciem DEI videbis, id est, omne bonum, ipsum bonum, simplissimum bonum, omnis boni bonum. Ita vita sicut ens quoddam est, ita est unum quoddam: est enim perfectio una, pariterque sapientia perfectio una est. Abjice particularitatem, remanet non hoc aut illud unum, sed ipsum unum, & simpliciter unum. Cum ergo DEUS ille sit, qui, ut a principio dicebamus, ablati omnium imperfectione, omnia est: certe cum a rebus omnibus, & qua sub suo genere imperfectione, & sui generis particularitatem abdicaveris, id quod remaneat, DEUS est. DEUS ergo ipsum ens, ipsum unum, ipsum bonum, similiiter & ipsum verum.

Duos jam gradus promovimus ad caliginem ascendentibus quam DEUS inhabitat, à divinis nominibus omnes purgantes maculam, quae ex rerum est significaturum imperfectione. Adhuc duo superius gradus, quorum alter nominum arguit deficientiam, aler nostra intelligentia acutam insuffitam est. Hæc nomina, ens, unum, verum, bonum, concretum quid dicunt, & quasi participatum.

Quare rursum dicimus DEUM super-ens, super-verum, super-unum, super-bonum esse, quia scilicet ipsum est, ipsa veritas, ipsa unitas, ipsa bonitas. Verum adhuc in luce sumus, DEUS autem posuit tenebras in lumen suum. Ad DEUM ergo pervenimus nondum est: donec enim quod de Deo dicimus, etiam intelligimus & comprehendimus, in luce veritatis dicimus: tanto minora de Deo loquimur & sentimus, quanto infinita sit Divinitate capacitas nostra intelligentiae minor est.

Ad quartum igitur gradum concidentes, intremus ignorantiae lucem, & divini splendoris caligine excoluimus clamorem cum Propheta: Defici in atris tuis Domine, hoc unum de DEO postremo dicentes, ecce ipsum intelligibiliter & ineffabiliter super id omne quod nos de eo perfectissimum vel loqui possumus vel conceperemus; tuus super ipsum etiam quam conceperamus unitatem, beatitudinem, veritatem, superque ipsum esse DEUM et ministerium collocantes.

Huc etsi piciens Dionysius Areopagita, post ea omnia que in Symbolica Theologia, in Theologicas institutionibus, & quae de divinis nominibus, & de mystica scriptura Theologia, postremo in calce ejusdem libri, quasi qui jam in caligine esset, & ut poterat de DEO sanctissime loqueretur, sic post alia quedam ad idem avinente, exclamavit: Neque veritas est, neque regnum, neque sapientia, neque unum neque unitas, neque Deitas aut bonitas, neque spiritus est quantum ipsi sunt pauperrimus, neque Filius neque Pater est denominatio, neque aliud aliquid est hic que nobis aut alteri cuiquam in mundo sunt cognita, neque aliquid eorum que non sunt, neque eorum quae sunt est, neque ea quae sunt illam sciret sicut ipsa est, neque scire ipsa quae sunt sicut sunt, neque sermo ipsius est, neque nomen, neque scientia, neque tenebra, neque lux est, neque error, neque veritas, neque est ipsius omnino illa postrio, neque ablatio. Hæc mundanus.

Et paulo post: Sed vide, mi Angelus, quæ nos in sancta teneat. Amate DEUM, dum sumus in corpore, plus possimus quam vel eloqui vel cognoscere. Amando plus nobis proficimus, minus la-

boramus, illi magis obsequimur. Malum tamen temper querendo per cognitionem non quam inveneri quod querimus, quam amando possidere. Demum circa finem capituli: Ex quibus colligi illud potest, non solum esse DEUM, ut dicit Anselmus, quo nihil maius cogitari potest; sed id esse quod infinitè majus est omni eo quod potest ex cogitari, ut verè dixerit: puxa Hebraicam litteram David Prophetam: Tibi silentum, law.

CAPVT X.

In contemplatione sive cognitione DEI negativa sistendum esse in aliquo DEI conceptu denudato ab omnibus imperfectione.

CONTEMPLATIONEM perfectissimam fundam in cognitione DEI negativa, ex dictis praecedenti Capite aperiè conjecturatur: nam si cognitione illa nobilior & perfectior est omnibus aliis, que in hac vita de DEO haberi possunt, si etiam contemplationem, que per viam negativam affligit, esse alius altior. Docent etiam hoc passim Patres, & mystici Doctores, præterim S. Bonaventura pluribus locis, maxime Iter. 3. distinct. 4. art. 3. ubi sic scribit: *Vero contemplator est si sum tractus est super omnia intelligibilia in caliginem ignorantie. Et hic gradus contemplationis est de quo loquitur Dionysius dicens: Adhuc restat principalior DEI cognitione, que figuratur in eo quod Moyses separatur ab his qui locum DEI secundum viderant, & subtrahitur illa visus, & intrat in caliginem ignorantie, & aurum incomprehensibilitati divine, quam non penetrat intelligentia, que verè est omnium clarissima, & in se claudit, & secretissime celat omnes cognitiones comprehensivas tanquam in causa prima omnium, & per eam omnium unitus DEO (qui est supra omnia) constitutus in excellencia, quam neque rati investigat, nec intellectus speculatur, & ab omnibus, & quasi a seipso segregatur, & per unionem dilectionis, que effectiva est vera cognitionis, unitur DEO intellectualiter ignoto cognitione multò melior, quam sit cognitionis intelligentia, in eo quod cognitionem intellectualem dereliquerit, & super intellectum & mentem DEVICM cognoscat. Hæc Dionysius apud D. Bonaventuram.*

Cum igitur hæc sit nobilissima cognitione, in qua, ut iusta dicimus, mystica Theologia, quæ alii sita est, contemplatio consistit; opera prætentionis erit videre, an in hac cognitione, quæ per remotionem & negationem omnium fieri contingit, formetur conceptus aliquis DEI absolutus, quo DEUS intuitivè cognoscatur.

De hac pœla etiæ: Dionysius Carthusianus in lib. D. Dionysii de myst. Theolog. ubi inquit, an meos humana in visione & contemplatione mystica Theologia videat seu intelligat verè & objective ipsum DEUM; & si sic, an videat ipsum intuitivè, an verè abstractive; & insuper, an habeat de DEO conceptum distinctum ac proprium, vel quidditatuum, an tantum confusum seu generalem.

Hinc difficultati, positis hinc inde multis argumentationibus, quæ ponunt ad Theologos Scholasticos quam ad Mysticos spectare videntur, Dionysius Carthusianus tribus responderet propositionibus, quas brevissime ex ejus mente collegimus. Prima est in cognitione DEI per negationem formatur aliquis conceptus, ita ut ab omnibus creatis perfectionibus, mens sifat sicut in Dei noutia & conceptu, quo perfectius DEUS sponde-

Tbam, & Iesu Oper. Tom. II.

tur tri-
bus pro-
positio-
nibus.

cognoscitur ac nobis manifestatur, quam quod oculi
bet alio conceptu ex perfectionibus creatis de-
sumpto. Pro hoc sententia adducit Gersonem in
Tractatu de mystica Theol. ubi sic inquit: Si divinum
Dionysium, edocum ac consecrum secretorum cele-
stium D. Paulus placet inspicere, ubi de mystica dispe-
ravit Theologia cum Expositoribus suis, invenimus eum
tenere modum avertendi se a phantasmatibus corpo-
reis, ut abnegat omnia, que vel sentiri possunt,
vel imaginari, sive intelligi, sive se spirare per an-
tem in divinam caliginem, ubi ineffabiliter & super-
mentaliter DEO concangitur. Dat exemplum de sta-
tue scultore, qui ex ligno aut lapide abradens
format agnus pulcherrimum, hoc est simulacrum,
per solam ablationem, Conformat spiritus removens
omnia per abnegationem, que hic potest cognoscere,
qua suam utique secum gerunt imperfectionem, vel
potentialitatem, vel dependentiam, vel privationem, vel
mutabilitatem, anvenit omnibus his ablatis tandem pul-
cherrimum DEI agnus, id est, notitiam rei actuali-
sime sine potentialitate, supreme sine dependentia,
persimiliter & pure sine privatione.

Pro hac quoque sententia adduci potest idem
Gerson, qui clarus & plenus in *Tractatu de simplifi-
catione cordis*, prefatam DEI per negationem
notitiae explicat, dicentes: Exemplum palpabile dat
ipse Dionysius pro manudictione istius Theologie my-
stica. Considera fabricatorem statuarum, nonne hic
format imaginem, vel statuam, non addens quidquam,
sed rescrendens & removens, ex qua subtractione re-
manet agnus, id est, simulacrum pulcherrimum,
imago pulchra figura, vel sculpta. Sic agit suo modo
meditantis animus, dum ab hoc conceptu vago, (con-
notativo scilicet hoc ens, & illud ens, qui conceptus
habetur ex rebus exterioribus sensata) mira facit ab-
stractionem modo praelatato, removendo ab hoc con-
ceptu vago quidquid est imperfectionem in cibis co-
gnitis perphantasmata. Et quia nullum est causatum
ens, quin sit imperfectum, negat meritum omne ens ta-
le a DEO, quia diminutum, quia dependens, quia
potentiale, quia descriptibile, & ita de reliquis imper-
fectionibus. Quia abstractione facta, dicit negat, quod
nihil remaneat in abstractis animo cognitum, quin
potius resoluta agnus pulcherrimum, seu (iuxta
communiorem philosophantum locutionem) rema-
net conceptus entis perfecti denudatus ab omni im-
perfectione. Et huiusmodi est proprius DEI conceptus
absolutus, sicut non intuitivus, de quo Dominus ad
Moysem: Ego sum, qui sum. Hoc dices filiu Iesu, et: Qui
est misericordia tua? Et hoc modo, iuxta verbum pro-
phetum, est unum nomen Domini Dei. Hactenus
Gerson.

Hinc sententia expedita subscrabit S. Augustinus
lib. 8. de Trinit. cap. 3.: ibi posteaquam multas per-
fectiones creatas enumeravit, quodam unaquaque
est bona & perfecta per suam quamdam per-
fectionem finitam & limitatam, pulchritudo a sub-
iungit: Bonum hoc, & bonum illud. Tolle hoc & illud,
& vide ipsum bonum tuum potes, ita DEUS videbas, non
alio bono bonum, sed bonum omnia boni, id est, bonum
& perfectum sine limite. Cujus loci ampliorum ex-
plificationem vide apud Picum Mirandulanum, de ente & uno. Capit precedentem adductum, ubi et
iam expressum nobiscum sentit, dati in hac cogni-
tione per remotionem conceptum DEI abolu-
tum, saltem confusum & generalem.

Hec sententia confirmari etiam potest ex eo-
dem Augustino lib. 1. de doctrina Christiana cap. 6.,
ubi intendens explicare quomodo DEUS di-
catur ineffabilis, inquit: At per hoc ineffabilis qui-
dem dicendum est DEVS, quia hoc cum dicitur, aliiquid
dicatur. Et sic nescio quae pugna verborum: quoniam

si illud est ineffabile, quod dici non potest; non est inef-
fabile, quod vel ineffabile dici potest. Et subdit: Quia
verborum pugna silentio, cavenda pars quae in vice
pacanda est.

Potest et id manifeste constar: quia quando de
DEO concepimus, esse ens infinitum, ut aliquid in-
tellegitur quanto quoddam ens, continens omnes
perfectiores possibilis, vel cogitabiles formaliter
vel eminentia, ut positum per illam negatio-
nem indicatur, ut aliud sit, quam ipsa consumma-
tura perfectio DEI, ma jura excoquunt non
potest, nec illi potest aliquid deesse, quod ad sum-
mam entitatis perfectionem possit pertinere, q[uod]
ergo ratione constat DEUM esse summum bu-
num, eadem constat esse infinitum.

An vero illa notitia de DEO, inquit Dionysius
Cat baianus ubi super sic solam experimentalia in
affectione supremo Deitati per amorem unito, an vero
potest dici etiam intellectuali, non quidem intuitiva,
sed abstractiva; & non solum connatur, sed abso-
luta consideratione & inquisitione dignissimum est.
nam habet pars qualibet suos elevatis mos defenso-
res. Sunt nempe qui exponentes Dionysium, primi
tenant. Sunt alii, dicens posse haberi ultra predi-
ctam experimentalem, seu experimentatam, ut de DEO
notitiam intellectuam, conceptum proprum abstrac-
tum esse divini, quoniam non intuitivum, si imperfe-
cio ab ipso removatur & abstrahatur, idem de vita,
de bonitate, de sapientia, de potentia, & consummatione
predicationis perfectionibus dicunt. Elegi videlicet in
istam sententiam Augustinus in pluribus locis, praeser-
vit de Trinitate, docens ibi, seruit in bonum absolu-
tum. Bonaventura quoque in libro i. in capitulo 6. Vide
videtur, quid abstractum ab ipso esse omni potestilitate,
dependentia, privatione, & alia omnia imperfec-
tione ac finitate, resulteret conceptus DEI ab soluto & pro-
prio. Hac ille.

Ex eis etiam mente sit secunda proposicio:
In hac via, sive cognoscatur DEUS per amorem
affirmativa, quae proprietas dicuntur de ipso, sive per
attributa negativa, quae de DEO per remotionem
dicuntur, numquam DEUS cognoscitur a viatio-
ribus claris in se & inmediate, quantum ad quid
est, sed solam a posteriori, & quia est, permittit
in h. & cognitione DEI, quia est, ut inquit Dionysius
Caithulianus, est gradus & ordo, ut a quod amans
cognoscit DEUM, cognoscit eum multo prefe-
ctius & clarius, quam alius: causa namque ex suo effe-
ctu tanto perfectius cognoscitur, quanto per effectum
potius apprehenditur habitu & ause, ad sumum effe-
ctum, qui habitu in effectu non pertinet, ad
aquaitionem sue, ause attenditur penetratio, videlicet
quod progressum effectus a causa, & secundum hoc
quod effectus consequitur plus de similitudine sua cau-
sa, atque secundum hoc quod deficit a perfecto effectu
consecutio, sive mens humana tripliciter proficit
in cognitione DEI ex suis effectibus.

Primo, secundum quod perfectius cognoscitur ob-
ecclesia DEI ad producendum. Secundo, pro
nobiliorum effectuum noscitur esse causa, cum enim
causa sit aliquam similitudinem DEI gerat, emi-
nentioraque illi similitura sunt, excellentiam eius
magis commendant. Tertio, propterea cognoscitur magis
elongatus ac eminentia cum cunctis creatis, & ab or-
bitis que resplendent & sunt in illis. Vide de
div. nom. Dionysius loquitur quod cognoscitur DEVS
ex omnium cuiuslibet arte, & excessu, & elongatione, in
hoc demum cognitionis prospexit maxime, iuvatur
mens humana, dum naturale lumen ipsius confortatur
supernaturali lumine Fidei, ac doni sapientia &
intellectus, ac nova illustratione sapientia que per me-
nos purificatur, & virtuosam conversationem ipsius
scimus.

Icuntur, per qua omnia mens in contemplatione supra se elevatur, in quantum cognoscit DEUM esse super omne quod apprehendit. Veram autem quia ad eum essentiam videndum negat percingere, dicitur in seipso quasi reflectit ab illius lumine superexcellens, iuxta illud Genesis. Vidi Dominum facie ad faciem. Quocirca scribit Gregorius: Visus anima, dum in DEUM intenditur, immensitas illius corruptione reverberatur.

Et paulo post, descendens idem Dionysius ad contemplationem, qua in presenti vita haberi potest, cum per positionem, quam per ablacionem, subjungit: At vero in contemplatione DEI in vita presenti per affirmativa, de ipso proprio non metaphorice dicta (de quibus in lib. de divin. nominib. agitur) cognoscitur DEUS modo praeclaro, quia est; attamen objective & immediata, ita quod non est medium per quod in ratione speciei intelligitur; quia per formam similitudines creatas, & non clare in se ipso cognoscitur, ita quod sua essentia sit quod & quo, seu objectum & species per quam in contemplatione autem seu visione mystica Theologia, que DEUS per omnium ablacionem & abnegationem cognoscitur, clarissimus & sublimissimus noscitur & videtur, quam in contemplatione practica per affirmaciones. Ideo & objective, non tamen quid est, sed quia est, sed per approximatum atque gradem ad notitiam quidditatem. Veram autem in hac contemplatione sicut apex mentis & intelligentie vertex DEO uniti tanquam omnino ignotum in omnimodo quoque caligine fieri, nihilque penitus de illo cognoscere, non quod ab illius inspectione, omnissarie vacet, praesertim cum ista sit altissima, clarissima, perfectissima, ac profundissima Deitatis contemplatio, cognito, visu huc virte posibile, ut ipsumet magnus Dionysius & Expositores ipsius restauit.

Sei quia in hac contemplativa, & sapientialissima, & ferventissima unione cum DEO mens acutissime & lippidissime conficit, quam superincomprehensibilis, & supersplendidissimus, & superluminosissimus, & supergaudiosissimus fit ipse Dominus DEUS omnipotens & immensus, atque quam infinita & indicibiliter a plena illius cognitione, & beatifica eius fruitione, visione faciali immediate & clare intuitiva distet, deficiat, & occupabit. Ideo pro admiratione & amore deficit, & destruit a seipso, gaudiosus quoque & dulciter absorbet, obdormit, & quietescit in superdilectione DEO, Creatore, Salvatore, ac misericordie, & supergratiosissimo suo sponso, totius beatitudinis sua superius summe, omnipotissima, & liberalissima causa.

Tertia Dionysii propositione. Si cognitio intuitiva dicatur, quare in seipso & quoad suam quidditatem cognoscitur, mentaliter videtur, dicendum est, quod DEVM non videntur in hoc seculo intuitivè cognoscere: si autem loquendo excessus sicut atque intuitiva cognitio, dum quid objective agnoscitur, & quoad essentialia sua, seu proprias sibi, quamvis non clare a distinete secundum quid in se ipso est, potest dici quid in vita hac cognoscimus DEVM etiam intuitivè, & quod quia est, non autem quoad quid est, nisi valde obscure & imperfectè. Nihilominus distinctam de DEO habemus, ita quod multa de ipso cognoscimus, quia ex ioli convenienter, ut quod est esse incrementum, independentem, purum, perfectum, & penitus separatum, quamvis ignoramus quid hoc sit. Hinc super librum Boetii de Trinitate Thomas faciet: De nulla re potest sciri nisi, nisi aliquo modo scaturit de ea quid est, aut per se, aut confuse, secundum philosophum in principio Physicorum.

Ex his quoque appetit dicendum, quod ultra & Thom. & Iesu Oper. Tom. II.

Quid sit mystica Theologia, & qua de causa mystica appellatur, difficile quidem est intelligere, explicare difficultius, difficultissimum experiri. Tractant de hac re omnes fratres facili Dionysii Interpretari, tam in Commentariis de divin. nom. cap. 7, quam in librum quem Dionysius editit de mystica Theologia. Longam etiam de mystica Theologia editit tractationem Henricus de Palma, que D. Bonaventura adscribi solet, ac inter eius Opera circumferit. Aliam quoque non minus utilem scripsit Joannes Gerlon. Sed tam hi, quam illi subobscure valde loquuntur, ita ut quem aliquando difficile sit D. Dionysii penitissimos tensus ac tuorum Interpretum commentaria obscurissima penetrare. Diversa sunt præterea eorum placita, ac variae in percipienda D. Dionysii menetentient. Alii enim affectus apicem absque præ via intellectui operatione immediatè DEO uniti contendunt; alii vero intellectus cooperationem verius admittunt; alii mysticam Theologiam in caligine ac tenebrosa DEI cognitione; alii in voluntate, id est, in notitia DEI experimentaliter, & suavisima perceptione; alii demum in secreta similia mentis cum DEO locatione constituant. Nos vero à communi Patrum sententia & Philosophiz principiis non recedentes, quid sit mystica Theologia contemplatio, divina adspiciente gratia, perspicue ac breviter, præmisimus aliorum sententias, peccantem.

Dionysius Cartubianus in Commentariis D. Dionysii de mystica Theologia quest. 3, ubi inquirit, quid sit mystica Theologia, possit aliorum opinionibus, quam explicant hi verbis: Multi itaque eam definient, dicentes: Mystica Theologia est secretissima cum DEO locutio: alij, quod sit ardenterissima